

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

ANULŪ L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorteeri nefrancoate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 16.

Joi, 22 Ianuarie (3) Februarie.

1887.

Brașovŭ, 21 Ianuarie 1887.

În decursul desbaterei speciale asupra bugetului, în camera ungară, la rubrica „cheltuielilor comune“, deputatul stânga extreme Daniel Iranyi, luând cuvântul, dice, că se vede silită a cere unele deslușiri dela ministrul-președinte în privința afacerilor esteriore, cu atât mai vârtos, cu câtă pregătirile de războiu, despre cari raportază foile au produs în țară oarecare neliniște.

Iranyi întreabă mai întâiu pe ministrul-președinte: decă nu s'a schimbat nimic în raporturile noastre cu puterile străine, mai ales cu Germania, de când cu declarările din urmă făcute de d. Tisza în cameră, ér de d. Kalnoky în delegațiuni; decă și astăzi alianța între monarchia noastră și Germania este totu așa de amicală și intimă, ca mai înainte.

Mai departe întreabă, decă guvernul speră încă și astăzi, că va succeda a susține pacea fără să fiă constrinsă a sacrifica interesele țării.

În fine întreabă, decă guvernul și astăzi are intențiunea și e decisă a susține independența statelor mici balcanice conform tractatelor și decă este gata a apăra interesele Ungariei și Austriei, la casă de nevoi și decă altfel nu e cu putință, și prin mijloce energice.

Ministrul-președinte Tisza a răspuns îndată lui Iranyi. Se vede că era pregătit. Cu privire la prima întrebare a declarat, că raporturile noastre cu statele străine și mai ales cu Germania n'au suferit în timpul din urmă nici o schimbare. Câtă pentru susținerea păcii guvernul speră, că se va pute susține fără vătămarea intereselor țării.

Despre măsurile de înarmare dice d. Tisza, că aceste nu sunt o pregătire pentru războiu, ci numai „măsură de precauțiune“, ce le iau toate statele, chiar și Belgia și Elveția, spre a se pune în pozițiune de a-și pute apăra interesele cu propriile puteri, în casă cand totuși s'ar amăgi în speranțele lor de pace.

D-lu Tisza a mai făcut alusiune și la apropiata convocare a delegațiilor cu scop de a încuviința măsurile de precauțiune ce se iau la noi, nu ca pregătire pentru războiu, ci în vederea eventualității, că monarchia va fi silită a se apăra, cum cere Iranyi în a treia întrebare a sa.

Camera a primit aceste declarații ale ministrului-președinte cu aplauze, dér nu credem, că s'a înțeleptit din vorbele lui. Speranța ministrului în susținerea păcii nu armonizează nicidecum cu întemplerile și faptele zilei, așa că nu mai poate insufla încredere nimănui. Insuși diarul oficios german din Peșta e de părere, că d-lu Tisza prin accentuarea repetită a acestei speranțe nu și-a exprimat atâtă părerea sa individuală, câtă a voit mai mult să țină cont de recerințele pozițiunii sale responsabile și foarte delicate.

Afirmarea, că pregătirile ce se fac, nu se fac pentru războiu, ci numai din precauțiune, ca monarchia să fiă pregătită la un casă dat, este mai mult un joc de cuvinte. Ea ne face să presupunem în casul cel mai bun, că monarchia noastră nu se gândesc a lua ofensivă.

De această eventualitate însă nici nu se teme opiniunea publică, ci ceea ce o îngrijesc așa de mult este pericolul, ce zace în situațiunea critică generală, îngrijire, căreia îi dă expresiune acum și organul oficios din Peșta.

Acum deodată, când d-lu Tisza abia debutase cu „speranțele“ sale, „Pester Lloyd“ găsesc, că adevăratul pericol își are isvorul în relațiunile germano-franceze.

Numitei foi i se raportază din Paris, că președintele republicii franceze Grévy împreună cu ministrul-președinte Goblet stăruiesc în mod

onest în favoarea păcii. Dér totodată i se asigură, că ministrul de războiu francez generalul Boulanger este adă mai puternic chiar decă președintele cu șeful cabinetului cu totu și că patrioții moderați ai republicii se tem, că într'o bună dimineață se voru deslanțu pașiunile șovinistilor și țera și camera voru fi răpite de curentul de revanșă.

Oră câtă de netedă s'ar desvolta lucrurile în Orient, oră câtă de favorabilă ar fi rezultatul nouelor negocieri asupra cestiunei bulgare, totuși pacea lumii depinde adă numai dela raporturile dintre Germania și Franca. Pe câtă timp — esclamă „P. Lloyd“ — este mare pericolul în apus, nu ne pte ticni nici pacnica rață de speranță ce ne luesce din Orient.

De aceea oficiosul pestan sfătuiesc a lăsa optimismul la o parte și a urmări cu atențiune dezvoltarea lucrurilor între Germania și Franca.

Numai acea mângăiere o mai află în neplăcuta situațiune de adă, că, decă pacea în adevăr nu se va pute susține pentru durată, după toate prevederile omenesci cea dintăiu bubitură de tun nu va răsuna în Ost, ci în Vest și că nu monarchia noastră va fi aceea, care va deschide focul.

Slabă mângăiere!

Invetămăntul nostru mediu și superior,
în raportă cu necesitățile noastre.

I.

De un șir de ani încôce se simte în toate țările și la toate poporele o viuă agitațiune între bărbai de școlă, în scop de a modifica și acomoda invetămăntul, conformă trebuințelor timpului modern, și pe când unti sunt pentru reducerea studiului limbilor și literaturii clasice în gimnasia, spre a pute da o mai mare atențiune și întindere științelor esacte, ér alții pentru admiterea absolvenților dela școlile reale la universități, și érăși alții pentru desființarea școlilor reale și introducerea invetămăntului special — de meserii — înă din școlile populare, pentru ca copii în interesul dezvoltării lor fizice și spirituale din crudele tinerete să se dedea și să se deprindă cu ocupațiunile, la cari se vor aplica mai târziu, ba se nisuesc chiar d'a introduce și popularisa prin școlile unele industri de casă în ținuturile, unde se află multe materii brute, și unde populațiunea e lipsită de ocupațiune în timpul iernei precum și de mijlocele de traiu.

Însă pe când în statele occidentale se desfășură activitate febrilă, pe când în Franca, Germania, Anglia cele mai mari autorități pe tărâmul pedagogiei moderne pörtă o luptă înverșunată în privința reformării școlilor și a invetămăntului, pe când chiar și la Unguri ministrul instrucțiunii publice merge însuși și trimite bărbai competenți în străinătate, ca să studieze cu de-amănuntul institutele principale de invetămănt d'acolo, la noi Românii domnesc liniscea cea mai adencă, ca și când școlile noastre ar fi cele mai perfecte și programa lor ar fi corăspundătoare în toate privințele și n'ar mai fi rămasă nimic de făcută sau de îndreptat. *)

Însă fără intențiunea d'a lovi în vr'o instituțiune sau alta, fără d'a face responsabilă o persoană sau alta, căci cunoscem și scimă aprecia cu toții destul de bine greutățile cu cari au de a lupta institutele noastre de invetămănt și persoanele puse în fruntea lor, totuși să stăm puțin pe loc, și să căutăm decă lucrurile sunt

*) Aici trebuie să observăm, că deși bisericile noastre, ale Românilor de aici, au dreptul de a-și conduce, regula și organiza școlile lor confesionale, totuși sunt dependente în această lucrare de planul de organizațiune și de invetămănt prescriș de regim. Acestă însă totuși nu ne ar impedea d'a ne gândi a introduce reforme practice, folositoare în școlile noastre între marginile posibilității. Excepțiune fac seminariile teologice, unde confesiunile pot să se misce cu multă mai liber și unde în adevăr pot să introducă toate reformele, ce le reclamă imperiosu trebuințele noastre urgente precum și spiritul timpului.

Red.

în adevăr atât de perfecte oră nu, și decă ele corespondu pe deplin împrejurărilor și trebuințelor noastre actuale, sau ară avé lipsă de o modificare?

Spre scopul acesta să vedem puțin cu ce și petrecă băieții noștri timpul lor și paralele părinților în școlă, și apoi ce folos au ei în viața practică de ele și ce rezultat are națiunea?

Decă luăm programa oră-cărui gimnasia în mână, vedem că băieții mai totu timpul lor și-l consumă cu studiul limbilor vechi și moderne și o mulțime de lucruri, a căroră valoare pentru starea și raporturile noastre actuale de multe oră e foarte problematică, neglijând de altele de cari am putea avea un bun folos. Astfel: pe săptămână au limba latină în 5—6 ore, greacă vechiă sau elină 4 ore, română 2—3 ore, germană 2 ore, maghiară 2—3 ore, franceză 1—2 ore; apoi la istoria, din istoria vechiă pe cea jidovăscă, persană, asiriană, babilonenă, egiptenă etc. cu toate basmele și miturile lor, mare parte desmintite prin descifrarea hieroglifelor și inscripțiilor cuneiforme din timpul modern, apoi la cea medievală, să cunoscă pe toți domnitorii și toate fazele istoriei franceze, germane, engleze, daneze, etc. etc.

Cei 8 ani de gimnasia sunt îndată trecuți și deși punga părinților e cam sleită în urma speselor celor multe, totuși fiul a progresat, a trecut din clasă în clasă bine și acum el e tobă de carte; el a invetătat latinesc și grecesc, a tradus și cunosc pe Cesare, Ovid, Titu Liviu, Virgiliu, Cicerone, Horațiu și Tacit; a tradus și comentat pe Xenofon, Omer, Demosthenes, Sofocle, Aristotele și Tucicide; a tradus Halotti beszéd, Niebelungele și pe Minnesänger-i, cunosc pe Petofi, Vörösmarty, Klopstock, Wieland etc., dér pte pe Alexandri, Bolinteanu, A. Mureșianu, Petru Maior, Șincai etc. mai puțin, a studiat bine algebra și fizica, demonstră foarte bine teoria lui Laplace și legile lui Ohm etc.; din științele naturale știă ceva din zoologia ér din botanică, deși a luat ceva mai puțin, totuși cunosc sistemele lui Linée și câteva plante veninoase, știă că zăcharul se face din trestia de zăchar, și căfăua creșce pe un arbust, și în fine mai cunosc și folosul câtorva palmi. Din chemia însă din lipsa de timp sau că n'au putut lua nimic, sau că au luat numai 3—4 elemente: oxigenul, hidrogenul, azotul și cărbunele, și acesta este destul și nici să se cere mai mult pentru esamenul de maturitate sau pentru a avé cineva o cultură universală. Despre plantele folositoare și stricicioase din clima noastră n'a fost pomenire, ér despre rolul ce-lu joca azotul, potassa, fosforul, varul etc., la nutrițiunea plantelor și animalelor nici vorbă nu pte fi.

Și un astfel de ténér abituriente, cu studiile în regulă, are un mare viitor, căci drumul îi stă deschis în toate părțile: el se pte duce la universitate la filologie, filosofie, istorie, la drept, medicină, tehnică, ca să devină profesor, istoric, avocat oră judecător, medic, inginer, etc.; sau chiar și numai cu maturitatea pte deveni amplotat la calea ferată, poșta, telegraf, oficiul de dare, c'ună cuvântă totă lumea i stă deschisă.

Durerosu lucru însă, că la toate aceste i se cer parale și érăși parale, sau cel puțin proptele tari, și tocmai aceste de ordinar lipsesc; căci neînsemnata avere a tată-său a împușinat o și împovorat o greu până era încă în gimnasia, așa că de acasă, acum, când i-ar trebui un ajutor de 3 oră mai mare ca înainte, el nu mai pte spera nimic; apoi stipendii sunt puține și pe lângă certificate bune pentru obținerea lor sunt necesari și proptele strașnice, ér la oficiile statului, amintite mai sus, cu toate testimoniile cu emineță, cu totă cunoștința de limbă, în împrejurările de față nu e de gândit. Despre aceea, câtă de puțin Românii sunt admiși adă în funcțiunile statului ungar, ne dă o bună probă un articol din „Romänische Revue“ din Februarie 1886, care ne arată cu date statistice, că din cei 9541 funcționari ai statului ungar, numai 192 înși, adică abia 2% sunt Români și și aceștia mai mult în funcțiunile inferioare, pe când Românii fac 16% din populațiunea Ungariei.

Decă lipsa de mijloce pentru studiu și lipsa de pros

pecte de înaintare, constringe pe tineri să renunțe la orî ce carieră de vre-o importanță, să abdică de toate idealurile și visurile lui de aur, și se întorcă direct la vîtra și moșia tată-său, ocupându din când în când, ca un lucru secundar, o modestă funcție în comună, ca învățător, notar, primar, sau decă voese a mai continua studiile, atunci nu-i rămâne altă, decăt să mîrgă la teologie, să intre în seminar, unde mai învăță ceva și capătă cel puțin încă 3—4 ani locuința și mîncarea gratuită, ăr în urmă după absolvire o pîne, care deși e destul de macră și sîrăcăcioasă, dăr cel puțin e sigură.

Pe lângă autorii amintiți mai sus, în seminar el trebuie să învețe o altă serie de autori și discipline de o valoare nu mai puțin problematică pentru viața lui practică; cu deosebire din istoria toate bravurile și vitejiele poporului ales — iudovescul — să studieze pe toți scholasticii și teologii medievali, ba chiar și scrierile lui Toma de Aquino, limbile semitice, coptică, chaldeică etc, cestiu, dealmintrelea pentru alte națiuni și popore, și între alte împrejurări, pôte și pentru noi folositoare.

Acum, după ce pe tineri în 3—4 ani l'ai îndopatu cu o altă serie de studii și de autori, îl trimiți ca pion al culturii, ca preot pe sate, la o comună din munte, de unde foarte rar pôte străbate până la orașe sau se convină cu oamenii cu carte, și unde nu are nici pînea de toate zilele, căci tot beneficiul său se compune din venitele stolarilor în suma de 100—200 fl. pe an, și folosul a vre-o 6—15 ectare de pămînt, numit porțiunea canonică.

Și deul canonic și de compătimit este sörtea preotului român, căci după ce l'ai chinat în timp de 16 ani cu tot felul de studii și dogme, acum, decă vră se trăiescă, îi pui cornele plugului în mîna, și el pentru a-și procura pînea de toate zilele, după 16 ani de muncă, e silit să se apuce de aceea, ce el n'ajînvătă nicodată, și, lipsindu-i și teoria și praxa, se produce cu mult mai greu și mai rău decăt înșiși țărani fără carte. Totă silința și munca lui de nainte, nu-i sînt de nici un folos, căci neavîndu acum mijlocele de a-și procura autorii vechi și noi de literatură, filosofie, teologie, istorie etc. el îi uită unul după altul, o limbă după alta, ăr pentru ocupațiunile lui de toate zilele studiile lui anterioare nu-i folosesc nimic. De aceea orî și căt de inteligent și orî și căt de silitor ar fi fost el în decursul studiilor, acum este osăndit la neactivitate în defavorul și paguba lui precum și a familiei, comunei și națiunii sale. Și aci nu trebuie perdut din vedere, că cu rarî excepțiunii acesta e împrejurarea la aceia, carî au făcut studii sistematice și le-au terminat în regulă.

Institutul de credit și economii „Sylvania“.

Evul nostru e evul progresului pentru că evenimentele se dezvoltă în el cu iuțela fulgerului pe toate terenele vieții sociale, așa că acel popor, care nu va asculta de cuvîntul evului îndemnător spre muncă și progres, ci va privi numai cu mîni încrucișate la progresul cel facu alți — nu numai că va rămîne îndereptul altor popore, ci chiar va apune, pentru că cine nu progresăză astăzi, acela trebuie să piară. Astăzi nimenea, orî căt de egoist ar fi, nu pôte dice că e destul să ngrijescă numai de capul său. Intreg corpul trebuie îngrijit, decă e vorba ca membrele singurate să nu se paralizese.

Cine nu șie dintre noi, că cel dinteu mijloc, ba condițiunea „sine qua non“ a progresului în zilele noastre este: banul. Fără de bani celelalte averi, fiă mobile sau imobile, sînt fără valoare și nici că se pot valora și aduce în curent fructificator. Ba, sînt dese împrejurările, când ai moșia, ai vite, ai cereale și totuși suferi lipse apăsătoare, pentru că n'ai bani.

Banul îl pun în curgere și îl fac accesibil pentru toate treptele societății și pentru toate lipsele omeniei: *Institutele de credit și economii*. Acestea îi pot mîntui moșia, și totu ce ai, de licitațiune. Ba mai au aceste institute și acea prerogativă, că nu lasă să scurgă în părți și corpuri străine puterea vitală a populațiunii din acel ținut cu al căreia concurs s'a înființat cutare institut de credit, ci rămîne poporului, ca astfel, să-i asigure existența materială și înflorirea.

De acestea principii fiind convinși și Românii Sălagieni — s'au pus pe picior de a-și înființa un astfel de institut economic cu reședința în Șimleul-Silvaniei, a căruia menire va fi: de a scote pe bietul popor român aflător în părțile Sălagiului și Sătmarelui din mîna usurarilor nemiloși și a licitațiunii, prin aceea, că-i va tinde ajutor bănesc atunci când va avea lipsă, pre lângă un procent legal și condițiuni favorabile.

Lipsa înființării unui astfel de institut în aceste părți a fost destul de sîmțită și până acuma; dăr cu mult este mai sîmțită astăzi, când pe de-o parte insti-

tutele străine de credit și economii din aceste ținuturi nu sînt în stare a satisface nici în parte trebuințelor economice și industriale; ăr pre de altă parte, pusă fiind în lucrare edificarea călei ferate, avem firma speranță, că reședința institutului și dimpreună cu aceea întreg ținutul va veni în legătură mai strînsă cu comerțul universal și prin urmare avem a ne aștepta la o dezvoltare mai favorabilă pe toate terenele vieții.

Ba, înființarea acestui institut ne este chiar impusă imperativ și prin împrejurarea, că: institutele străine esistente, partea din profiturile destinate spre scopuri umanitare și culturale o întrebunțeză exclusiv pentru promovarea binelui unei rase de popor, deși la acele profituri, parte ca acționari parte ca împrumutatori, contribuie mulți și din fiii poporului român.

Pasul prim e făcut deja, ca acest institut să se înființeze, deorece cele de subscriere și prospectele s'au espedat în toate părțile locuite de Români. Rămîne numai ca în genere, Românii de pretotindena și în special Românii Sălagieni și Sătmăreni — precum în totdeauna, așa și acuma, să-și facă destul datorinței lor de bărbați de inimă, îmbrățișîndu această cauză comună cu totă căldura prin căștigarea de acționari.

Cu deosebire atragem atențiunea onoraților domni protopopi și preoți, ca conducători și părinți ai poporului român din vicariatul Silvaniei și părțile Sătmarelui, — asupra înființării institutului și îi rugăm să binevoiescă a împrietini și pre frunții poporului cu această idee salutară. Ba, rugăm pe dd. protopopi, ca nesmintu să se nisuescă a căștiga ca acționari la institutul nostru și pe corporațiunile morale, adică: *biserica și șola*. Pôte mi va dice cineva: n'ai bani bisericile și șolele, pentru că căl i-au avut sau s'au sleit pe rînd în mîni curatorilor manipulanți — onore excepțiunilor — se din necredința creditorilor au rămas literă mörta pe nartia socotelelor bisericilor. Ei bine! Dăr chiar pentru această unicul mijloc de a întemeia un fond de ocăre pentru bisericile și șolele nostre lipsite — care se nu-l pôte prăpădi nimenea — este *subscrierea de acțiuni*, depurarea cărora se va întemla în rate mici, prin urmare și în cea mai mică filială un preot activ și zelos va șie afla modalitatea de a plăti ratele neînsemnate pentru vre-o 2—3 acțiuni, și apoi prin răscumpărarea acestor acțiuni, în ore călva ani, fiăcare biserică și șolă va fi provăduț c'un fond propriu — dăr fond pe care nu-l vor pôte delapida manipulanții necredincioși.

Afară de acestea, institutul „Sylvania“ va da ajutoare bisericilor și șolelor mai sărăce din fondul său propriu, tîndîndu totodată a înainta și cultura mult cercatului nostru popor român din aceste părți.

Deci la lucru fraților români Sălagieni și Sătmăreni. Să punem umăr la umăr, spre a pôte înființa acest institut, care — pe lângă aceea, că va avea să aducă poporului român și acționarilor cele mai rentabile folose, — are totodată și o frumoasă misiune culturală națională, îndreptîndu-ne la acesta, pe de o parte zelul, caracterul și pozițiunea socială, ce au acei bărbați, carî s'au pus în fruntea întreprinderii; ăr pe de altă parte, deșteptarea și activitatea dezvoltată — în aceste părți — pe toate terenele vieții, activitate salutară cu ovațiuni din partea marelui public român.

Ioan P. Lazar.

SCRILE DILEI.

In afacerea aprobării cărților școlare reuniunea iibrarilor ungarî a adresat ministrului instrucțiunii două petițiuni privitoare una la cărțile pentru șolele populare, alta la cărțile pentru șolele medii. În cea dinteu rögă pe ministrul să stabilească un termen, până la care editorii să presinte ministrului edițiunile de cărți școlare, ăr după expirarea acestui termen să se examineze cărțile și apoi să se recomande sau să se aprobe lista completă a tuturor cărților aprobate să apară în „Neptanok lapja“. În același timp să se publice și lista acelor cărți, care nu s'au aprobat, dăr care după ameliorări se pot încă întrebunța pentru instrucțiune într'o nouă edițiune. Aceste cărți să se pötä folosii trei ani unul după altul, ăr după acest timp să se dea o nouă edițiune îmbunătățită. Până în ziua când va apăre lista cărților aprobate și în anul șolar următor pôte alege fiecare institut cărțile după plac. Cărți cu totul noue să se pötä folosii în anul prim și fără aprobare. Examinarea cărților pentru șolele populare să se încredințeze nu profesorilor dela șole înalte și medii, ci bărbaților distinși pe tărîmul instrucțiunii populare. În a doua petiți rögă pe ministrul să sisteze total aprobarea cărților pentru instrucțiunea mediă: în casu că nu s'ar executa acesta, cel puțin să se schimbe aprobarea obligătoare într'o aprobare facultativă.

—x—

In contra orașului Clușiu s'au intentat deunăzile două procese. Întreprindătorii francesi Pradier și soți

ceru o despăgubire de 80,000 fl., fiind că au putut exploata mai puține lemne decum a fost stipulat. Consortiul măcelarilor clușieni, în fața apropiatei deschideri a noului abatoriu, cere o despăgubire pentru abatoriul său de până acum.

—x—

Ministerul de interne a anulat contractul directorului teatrului unguresc din Clușiu, Alex. Csoka, și a permis totodată, ca actorii să continue reprezentațiunile ca consortiu. Ca ajutor momentan intendantul Esterhazy a avisat 500 fl. Actorii însă refuză a forma un consortiu și a continua întreprinderea pe propriul lor risc; au ales din mijlocul lor o comisiune de 5 membri, care să le represinte afacerea. Până la înălțurarea crizei se va mai juca deocamdată. — Rău fac actorii că nu se adresă la Kulturgylet, isvorul „culturei“; li s'ar pôte da ajutoare din fondul banchetelor.

—x—

După teatrul din Clușiu, vine teatrul din Tergu-Muręșului care e în ajun d'a-și vedea societatea actorilor disolvată. — S'o scape Kulturgyletul!

—x—

O telegramă din Viena comunică, că epoca reintörccerei delegațiilor români însărcinați de a negocia coovențiunea comercială nu este încă fixată. Negocierile nu vor fi reluate decăt pe la mijlocul lunii Februarie, după ce se vor stabili la Bucuresc bazele unui arangement posibil.

—x—

Comitetele și filialele reuniunii „Crucea roșă“, care sînt chemate să întrețină în timp de război spitale de rezervă și stațiuni de intrămare a bolnavilor, au început deja cursurile pentru păzitoare de bolnavi și pentru transportatori de răniți. În Pojunu s'a deschis un curs de două luni, apoi în Pesta, în Timișóra, în Losontu, Teușiu, Tirnau, Teresopolu, S. A. Ujhely și Sigetul Marmatei. De asemenea e vorba să se începă un asemenea curs și în Brașov.

—x—

Tergul anual ce s'a ținut la 29 Ianuarie n. în Sebeșiu a fost aproape ca un tergu de săptămână. Marfa destulă, dăr mai nici un cumpărător. Numai vite mari s'au cumpărat câteva de streini.

—x—

Bal filantropic se va da Joi în 10 Februarie st. n. a. c. în sala „Otelului Național“ din Blășiu, într folosul „fondului pentru ajutorarea studenților săraci în casu de bolă“. Președinte: Aron Deac. Prețul intrării: Pentru persoană 1 fl. v. a. Pentru familie de trei membri 2 fl. Pentru familie de peste trei membri 3 fl. v. a. Începutul la 7 și jumătate ore siera. Oferte maritimose se primesc cu mulțamită și se vor chita pe cale diaristică.

—x—

Spre orientare se aduce la cunoștința Onoratului public, că Reuniunea femeilor române din Arad și provincia în ședința sa dela 11/23, Ianuarie a decis să aranjeze „Balul“ său din anul acesta, în favoarea fondului Reuniunii, pe timpul întrunirii Sinodului eparchial, în decursul săptămînei după Dumineca Tomei, la care invitările îndatinate se vor face la timpul său. — *Comitetul*.

—x—

Ministrul de interne a detrasu fôiei anarchiste „Neue Züricher Zeitung“ debitul poștal pentru țările coronei ungare.

—x—

Din Moloviște, Macedonia, se scrie „Telegrafului“ din Bucuresc: „Românii au început în sfîrșit să se deștepte. După cum știți, pînă acum șolele nostre funcționau în case particulare, pe când șolele greces carî mai că nu mai au elevi, ocupau localurile comunale. Locuitorii din Moloviște au început a pune capăt acestei revoltătoare stări de lucruri. Ei au luat cu asalt șola comunală și acum copii români învăță în primul etaj, ăr Grecii s'au refugiat în catul al doilea. Arhiepiscopul grecu a reclamat la autoritățile otomane; sperăm însă că guvernul M. S. Sultanului ne va face în sfîrșit dreptate.“

—x—

În urma stăruinței Germaniei, guvernul din Viena, dice o telegramă, s'a hotărît a schimba pe d. Sig. Piombazzi, consul austriac la Filipopolu, care era însărcinat și cu ocrotirea supușilor Germaniei. Se impută acestui agentu relațiunile sale prea intime cu consulul Engliterei și simpatiile sale pentru regența bulgară. D. Piombazzi a fost numit consul general la Odesa; în locul lui la Filipopolu s'a numit d. Victor Steinbach von Hidegkue, consul la Vidin.

—x—

La 19 Ianuarie v., în Constantinopolu s'au făcut alegerile pentru scaunul patriarhal ecumenic. S. S. Ioachim III, fost patriarh la Constantinopolu, a obținut 33 voturi contra 19 date S. S. lui Dyonisie mi-

tropolită la Adrianopol, 13 mitropolitului din Heraclea, 12 mitropolitului din Metelin, 11 mitropolitului dela Delkos. Restul voturilor s'a împărțit între alți zece mitropoliți. Alegerea definitivă se va face Dumineca viitoare, cel mai târziu, după ce Pórta va fi revisuită voturile și înapoiată consiliului ecumenic lista de mai sus.

Temeri de război.

Se știe că e vorba să începă în curând tractările în Constantinopol, între ambasadorii puterilor europene împreună cu Pórta, asupra cestiunii bulgare. Încă nici nu s'au întrunit ambasadorii în acest scop, și temerile că tractările nu vor ajunge la un rezultat bun au și început să se ivească. Dér chiar ajungându-se la o înțelegere până la un punct, e destul de acută înțelegerea se nu le convine Bulgarilor, necorespunzându-le intereselor lor. În cazul acesta, cei din Berlin se tem de surprinderi, de o revoluție în Macedonia provocată de partidul bulgar dela putere, sau de o revoltă în Rumelia Orientală inscenată de Zankoviști.

În această privință în Belgrad au sosit știri din Uskub, care semnaleză o reluare a intrigilor bulgărescilor pentru a da naștere la o revoluție în Macedonia. Pretextul aparent al acestei numeșose intrinzi a ațâțitorilor este ridicarea unui monument în amintirea Macedonenilor morți în războiul bulgaro-sérbu. Prezența în această regiune a maiorului engles Trotter, atașat militar la ambasada Engliterei la Constantinopol, face să se presupună, că Anglia nu este streină de aceste mișcări.

De altă parte fôia oficiôsă bulgară din Sofia „Nezawissima Bolgaria“ pretinde, că refugiații bulgari aflați în București s'au pus în relații cu refugiații bulgari din Constantinopol, în scopul d'a „provoca o răscolă în Rumelia orientală.“

Se mai tem cei din Berlin, că prin stadiul în care a ajuns ațâțirea bulgară, prin memorandumul lui Zankov inspirat de Rusia și prin conferințele ce le vor ține ambasadorii în Constantinopol, mai curând s'a apropiat, decât s'a înlăturat pericolul, că conflictul latent între Austro-Ungaria și Rusia se va ivi tocmai acum, când i s'a dat ocaziune d'a izbucni, din cauza cestiunii bulgare.

Cei din Petersburg din contră urmăresc cu cea mai viuă atenție înăsprirea raporturilor dintre Franca și Germania. O încercare a acestor două state ar aduce după sine o acțiune a Rusiei în cestiunea bulgară și negreșit o încercare cu Austro-Ungaria, care nu va lăsa pe Rusia să pună piciorul în Bulgaria cu putere armată. Rusia deci stă în așteptare, să vedă la ce sfârșit vor duce impunerile ce și le face reciproc Franca și Germania, dér mai multă această din urmă, care a și amenințat pe Francezi. Lucrurile se petrec ca înainte de 1870, cu deosebire numai că cei din Berlin fac ei ațâț mai multă gură decât cei din Paris, pe când acestia tac, dér se pregătesc mereu. Dacă provocările ce pornesc mereu din Berlin la adresa Francezilor vor continua, cei din Petersburg știu că Franca, care păstrează o atitudine corectă, își va perde răbdarea și va răspunde cu contraprovocări.

Nu mai e nici o îndoială, că și Germania se pregătește mereu. În cercurile înalte din Berlin domnesc părerea, că mai curând or mai târziu trebuie să ajungă Germania la o răfuială cu Franca. În cazul acesta Germania pune mare speranță în statele neutrale Belgia și Elveția, care vor împedea pe Francezi d'a trece pe teritoriile lor spre a ataca Germania în flancuri, și le îndemnă a face pregătiri, ca armatele lor să aibă tăria d'a ține în frâu pe cei cari ar vrea să intre pe teritoriul lor.

Ca provocări se pot considera dintr'o parte și alți, dér mai mult din partea Germaniei: discursurile lui Bismarck în Reichstag, ridicarea baracelor germane la granița franceză, după cum spunu oficiosele germane, ca răspuns la ridicarea baracelor franceze la granița germană; fortificarea continuă a granițelor din amândoué părțile; întărirea garnisonelor franceze și germane și grămădirea de mase mari de trupe în Alsația-Lotaringia și la granițele ostice franceze; oprirea esportului cailor din Germania în Franca, deși s'a dovedit că Germania a importat din Franca peste 13,000 de cai, pe când Franca a importat din Germania abia vr'o 6000 de cai, oprirea esportului de scânduri din Germania în Franca pela Dieuze, precum ne spune o fôia germană alsațiană conchiămarea marelui număr de reserșiți în Germania sub cuvânt că se eserceite mănărea pusei de repetiție ș. a. Acum n'ar mai rămâne, decât ca să urmeze și nota ce se dicea că Germania plănuișe să o adreseze guvernului franceș spre a i cere socotélă de înarmările și pregătirile de război ce le face; și să se nu credă cineva, că s'a renunțat la această notă, căci știri și corespondențe din Berlin dau a în-

telege, că trimiterea ei e numai amânată, și atâră de rezultatul alegerilor pentru Reichstagul german, după cum vor fi favorabile sau nefavorabile proiectului militar la care Bismarck ține morțișu, ca amânarea să dureze mai mult sau mai puțin timp și prin urmare și conflictul franco-german să izbucnescă mai curând sau mai târziu.

Știri militare.

România. Cetim în „Revista armatei“ din București: „Luni, 5 Ianuarie, a plecat la fabrica lui Krupp la Essen, o comisiune compusă din d-nii maior Ghișescu și căpitanul Tănăsescu din artileria, pentru a supraveghea fabricarea a 165,000 obuse pentru tunurile de câmp, precum și pentru a primi 9 baterii complete și două baterii fără țevă ce sunt deja fabricate. — „Națiunea“ spune că la Pirotechnia armatei domnesce de câțva timp o mare activitate în fabricarea cartușelor. I se spune că, cu mașinile de care dispune astăzi pirotechnia, fiecare din ele poate fabrica pe fiecare zi în termen de mediu câte una sută mii de cartușe. — Diarele din București spun, că marchisul de Pange, maior de artileria în armata franceză, atașat militar la ambasada franceză din Viena, a vizitat regimentul 3 de linia din București. D-sa a trecut prin toate camerele trupei, scôlei, magazii și hale, a asistat la exercițiile unei companii, a gustat din hrana trupei și și-a exprimat în mai multe rânduri mulțumirile sale comandantului regimentului felicitându-l armata română pe care, a știu d-sa, o găsesse instruită ca cele mai perfecte armate din Europa. D. maior de Pange a vizitat și scôla militară.

Germania. În fabrica din Spandau se fabrică ziua și noaptea cartușe pentru pușcele cu repetiție. Admiralul Caprivi, șeful admiralității germane, inspectează toate porturile militare. — După cum spune o telegramă din Berlin, numirea locotenentului general Verdy, discipulul favorit al mareșalului de Moltke, ca guvernator alu Strassburgului, este privită în sferile militare ca un act politic foarte semnificativ în împrejurările actuale.

Franca. „Daily News“ după ce enumără forțele Franței, dice: Prima linie de apărare cuprinde cetățile Verdun, Toul, Epinal și Belfort și intervalele dintre ele sunt apărate prin forturi așa de apropiate încât nu e un punct al frontierei care să nu fiă sub protecția tunurilor. Dacă prima linie ar fi părăsită, Germanii ar da peste lucrările făcute la Reims, Laon, Langres, Dijon și Besançon, ce formeză o a doua linie mai tare ca cea d'antăia. Statul maior general din Berlin e convins, că totu terenul e mințat. Mai mult, domnesce convingerea, că dacă Franca e prevenită numai cu câte-va ceasuri înainte de mobilizarea armatei germane, ar fi imposibil Germanilor să înainteze. Scrisore particulară, primită în Roma din Savoia, anunță că cu totă marea cantitate de zăpadă ce a căzut în partea aceea, guvernul franceș urmăze lucrările întăririlor și acelea ale fortificațiilor. Aprovisionările de munițiuni sunt mărite pretutindeni.

Rusia. „Wiener Tageblatt“ dă știrea, că generalul Gurko, guvernatorul Poloniei, a însărcinat mai multe comisiuni militare ca să stabilească o rețea telegrafică subterană pentru a pune în legătură toate fortărețele Poloniei și să se construiască poduri provisorii pentru trecerea trupelor. — „Correspondența rusă“ află, că comandantul trupelor din circumscripțiunea militară din Moscova a hotărât să întreprindă manevre de iernă cu diviziunea grenadirilor. Aceste manevre vor ține 3 zile și vor avea de scop să obișnuiască armata cu neajunsurile unei campanii de iernă. — Guvernul rusu a comandat în Moscova o mare cantitate de instrumente hirurgicale pentru armată cu termenul de predare de cel mult finele lui Martie.

Italia. Raportul anual relativ la forțele militare spune că armata italiană poate ajunge la cifra de 1,184,000 oameni, din care 884,000 pentru armata activă și 300,000 pentru rezervă. — În curând va apăre un decret alu ministerului de război, care dispune introducerea pușcei de repetiție în armată.

Elveția. Consiliul federal ia diferite măsuri militare și face pregătiri pentru un eventual casu de mobilizare. Se telegrafiază din Berna, că se fac acum mari aprovizionări de cărbuni de piatră, de temă că, izbucnind un război, cumpărarea se nu fiă prea nevoieșă.

Ultime știri

Berlin, 1 Februarie. — Diarul „Post“ publică un articol prin care caută a demonstra că generalul Boulanger, sprijinindu-se pe șovinistiștii partidului radical și dominându în același timp masele pacifice ale populațiunii franceze, este astăzi mai stăpân pe situația decât cum au fost Thiers și Gambetta. Dér, după spusese diarului berlinesu, generalul Boulanger nu poate continua a domina situațiunea decât mănținându impulsionea războinică a cărei inițiativă i s'a dat în mod voluntar. Franca activează înarmările sale cu o energie înfricoșată. Generalul Boulanger nu mai are forța necesară pentru a întorci națiunea franceză pe calea păcii, decât nu va voi să părăsească locul încărcat cu imputarea c'a pus pe Franca în fața unui mare pericol.

Viena, 1 Februarie. — „N. fr. Presse“ dice că articolul războinic alu diarului berlinesu „Post“ dovedește, că guvernul germanu pune ca condițiune pentru păstrarea păcii retragerea ministrului Boulanger. Prin amestecul în

afacerile interne ale Franței „Post“ vrea să provoce războiul cu Franca.

București, 31 Ianuarie. — Aici nu se știe nimic de visita regelui Milanu, despre care a vorbit o fôia din Pesta.

DIVERSE.

Unu consortiu de înșelători. — Căpitania superiôră orașenescă a Buda-Pestei fu încunoscintă de poliția din Londra despre faptele unui consortiu, care e înființat pe h'podromul de acolo birourii de rămășagă, cu intențiunea de a înșela persoane lesne credetore. În prospectele apărute în diarele englese și franceze se spune, că consortiul dispune de un fond de peste 500,000 fr. și că se primesc rămășaguri oricât de mari. Cea mai mică sumă fu fixată cu 25 fr. Poliția care urmărea cu atenție faptele a acestor întreprindători, se vedu în fine silită a întreprinde arestându pe întemeitorii susnumitelor birouri. Unul dintre aceștia se dete de un conte ungurescu cu numele Anton Kalnoky, companionul său se numi Alexandru Zand. Cercetările, cari urmau, dovediră că consortiul nu dispune de nici un fond și considerabila sumă ce a încasat a întrebunțat'o pentru scopurile sale proprii. Poliția din Londra rugă deci căpitania orașenescă să cerceteze, nu cumva respectivii au comis și în Ungaria înșelătorii.

Domnii cei mici și domnii cei mari. — La stațiunea Hód-Mező-Vásárhely se întempla săptămâna trecută o scenă caracteristică, pe care o descrie „Szegedi Híradó“ precum urmăze: „La stațiune se predaseră 2000 de iepuri impușcați, rezultatul celei mai de pe urmă vânătoare făcute pe proprietatea contelui Károly. În același timp apăru în edificiul gărei o societate de mai mulți domni. Unul dintre aceștia, înbrăcat într'un simplu roc vechiu cu cismele pline de noroiu, se duse la casierul de mărfuri și-l rugă a espedia imediat iepurii. Amploiatul dișe domnului să aștepte. Peste câțva timp repeți același domn rugarea sa, dér casierul îi răspunde, ca să nu-l molesteze mai mult cu acești iepuri prosti.“ Domnul se și încredință curându după aceea, că iepurii, cari erau adresați unui vândător de vânatul din Viena, într'adeveru nu vor fi espediați cu trenul cel mai apropiat. Mai merse încă odată la cassă și dișe: „De nu vor porni îndată acei iepuri, atunci se vor strica!“ Impiegatul replică în cel mai aspru ton, că această stăruire insolentă e curat scandalu ș. a. Necunoscutul domn întrebă acum „Unde este șeful stațiunii?“ — „Ce știu eu?“ fu răspunsul „caută-l dacă voesci a-i vorbi.“ Domnul dișe cătră un hamal delă gară să aibă bunătate a căuta pe șeful stațiunii. Hamalul îi rise domnului în față dicându, că acesta nu-l privește pe el. Domnul nu se mai putu stăpâni mai mult și strigă hamalului, „Caută îndată pe domnul șef de stațiune și spune-i, că contele Stefanu Károly îl salută și-l rógă să i trimetă registru de plânsori!“ Urmă acum o mare scenă, constatătoare din cele mai supuse scuse ale amploiaților, cari din toate ferestrele cereau iertare. Dér cei cari nu sunt conți, ce nu vor fi auzind delă micii „domni“ d. e. țeranii cari au afa-cerit pe la calea ferată!

Bătălia într'o gară. — Se scrie „Independenței belge“ dela Rézien cu data de 21 Ianuarie: „O adevărată bătălie s'a petrecut ieri la Agde. O bandă de tâlhari s'a introdus în depositul de mărfuri, și după ce și-au ales hoții totu ce le-au plăcut, se pregăteau să plece. Atuncea însă fură surprinși de câtra priveghetori. La vederea impiegaților totă banda o luă pe fugă, cădendu în mânele amploiatului Boulrand unul din bandiți. Acesta angagiă o luptă cu banditul și, mai tare ca adversarul îl trânti la pământ. Atuncea se începă o bătălie în totă regula, în care mai mulți amploiați, fură răniți. Ceea ce este însă și mai ciudat, este că această tentativă criminală s'a reînțit și a doua zi. În noaptea de 21, pe la orele 3 de dimineță, aceeași bandă de răufăcători se năpusti, cu o cutezare ne mai pomenită, pe gară. Trei vagone ce erau așezate sub marchisă, fură ridicate de tâlhari, și pe una chiar o deschiseră. La șmotul făcut, sărindu surveiantul Boulrand, hoșii o luară din nou la fugă, lăsându însă de astădată pe loc două baloturi cu licuoruri pe care reușiseră să le sustragă.“

***

Rectificare. În articolul intitulat „Comasările“ s'au strecurat unele greșeli de tipar. Astfel: în Nr. 6, pag. 3, col. I., rândul 9 de sus, în loc de latu, se se citeșcă *latinesce*; același număr, pagină și columnă, rândul 11 de jos, în loc de $\frac{1}{2}$, se se citeșcă $\frac{1}{3}$; aceeași pagină, col. 2, rândul 7 din jos în loc de buea se se citeșcă *bună*. Nr. 8 pag. III, col. 2, rândul 8 din sus: în loc de in sumi se se citeșcă *insumi*; col. 3 rândul 7 dela fine, în loc de Succinia coronata se se citeșcă *Puccinia coronata*, rândul 5 în loc de Succinia straminis, se se citeșcă *Puccinia straminis*; idem în loc de Boraginee, se se citeșcă *Boraginee* și *Asperifoliacee*. Nr. 8, col. I, rândul 5 de jos în loc de muntele Kart se se citeșcă muntele *Karst*.

Editor: Iacobu Mureșianu.

Redactor responsabilu Dr. Aurel Mureșianu

Cursul la bursa de Viena
din 29 Ianuarie st. n. 1887

Table with financial data for the Vienna stock exchange, including bond yields and prices for various securities like 'Rentă de aur' and 'Bonuri rurale'.

Bursa de București.

Cota oficială dela 16 Ianuarie st. v. 1887.

Table with financial data for the Bucharest stock exchange, listing various bonds and their market values.

Cursul pieței Brașov

din 1 Februarie st. n. 1887.

Table with market data for Brașov, showing exchange rates for various currencies and commodities.

ABONAMENTE

la

„Gazeta Transilvaniei“

se pot face cu începerea dale 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușor prin mandate postale.

Adresele ne rugăm a ni se trimite exact arătându-se și posta ultimă.

Prețul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription rates for Austro-Hungary in florins (fl.) for 3, 6, and 12 months.

Pentru România și străinătate:

Table showing subscription rates for Romania and abroad in francs for 3, 6, and 12 months.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Tarifa anunțurilor și inserțiilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6

Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repetiri se acordă următoarele rabate:

Table showing discount rates for repeated advertisements based on frequency (3-4 times, 5-8 times, etc.)

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe luni se fac învoiri și reduceri și peste cele însemnate mai sus.

Avis d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal și numerii de pe fașia sub care au primitu țiarul nostru până acuma.

Domnii ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și postultimă. ADMINSTR. „GAZ. TRANS“

Mersul trenurilor

Valabilu dela 1 Octomvre st. n. 1886.

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with train schedules for routes: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapesta-Arad-Teiuș. Includes columns for train types, times, and stations.

Nota: Orele de noapte suntă cele dintre liniile gróse.